

Aalto Works

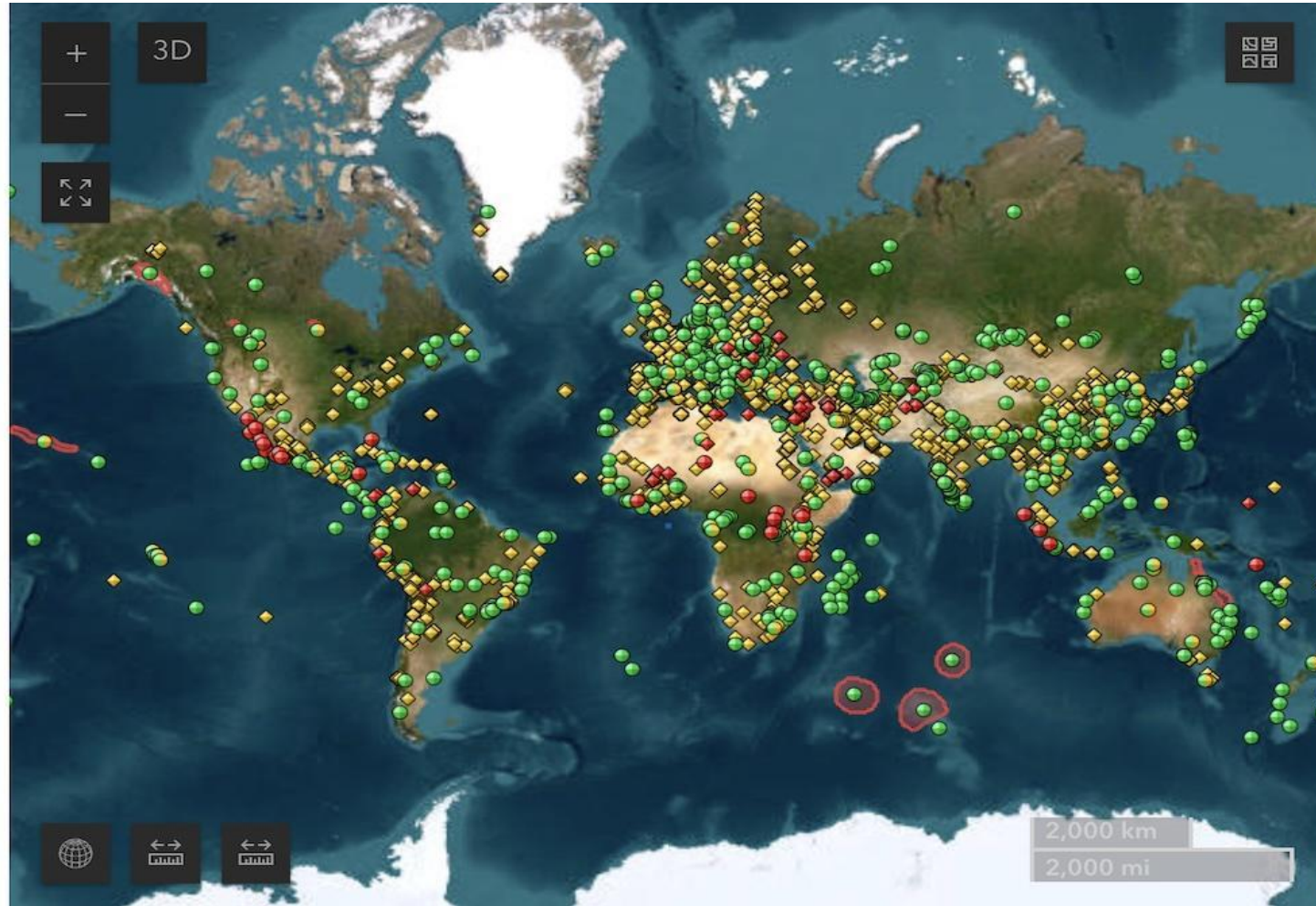
Opetusmateriaali maailmanperintökohteesta

Unescon maailmanperintösopimus

- Unesco: Yhdistyneiden Kansakuntien eli YK:n kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestö
- Sopimuksessa 193 valtiota (Suomi liittyi 1987)
- Suomessa 8 maailmanperintökohdetta
- Yhteensä yli 1200 kohdetta ja vuosittain tulee lisää
- Listalta voidaan myös poistaa kohteita



Missä maailmanperintökohteissa olet vierailut?



<https://whc.unesco.org/en/list/>

Alvar Aalto



Kuva: Eino Mäkinen, Alvar Aalto -säätio. 1945

- **Alvar Aalto** (1898–1976) on Suomen tunnetuin arkkitehti.
- Hän opiskeli Helsingissä, perusti ensimmäisen toimistonsa Jyväskylään ja suunnitteli yli 300 rakennusta.
- Hänet tunnetaan erityisesti modernista arkkitehtuuristaan sekä klassikoiksi muodostuneista huonekaluistaan ja lasiesineistään.

*Oletko sinä kuullut Alvar Aallosta tai hänen töistään aikaisemmin?
Mitä niistä tiedät?*

Maailmanperintökohteet Suomessa: *Tunnistatko kohteet?*



Suomessa sijaitsevat Unescon maailmanperintökohteet:

- Suomenlinna
- Struven astemittausketju
- Verlan puuhiomo ja pahvitehdas
- Petäjäveden vanha kirkko
- Merenkurkun saaristo
- Sammallahdenmäki
- Vanha Rauma
- Aalto Works



Aalto Works -kohteet

**Mikä
teollisuudenala
on erityisesti
vaurastuttanut
Suomea?**



Kuva: Sunila, Kuvaaja tuntematon, Alvar Aalto -säätio. 1940-luku



Kuva: Sunila, Kuvaaja tuntematon, Alvar Aalto -säätio.1940-luku

Vastaus:

- Metsäteollisuus teki köyhästä maatalousmaasta vaurastuvan vientitalouden ja rakensi teollisen perustan nykyiselle Suomelle.
- Sunilassa valmistettiin sulfaattiselluloosaa, joka on puukuidusta kemiallisesti valmistettua selluloosaa ja sitä tarvittiin paperin ja kartongin raaka-aineeksi.

Sunilan tehtaan asuinalue Kotkassa (1936-38, 1947, 1951–54)



Kuva: Foto Roos, Alvar Aalto -säätio. 1938

- Aalto sijoitti sulfaattiselluloosatehtaan kallioiselle saarelle ja asuinalueen mantereen puolelle metsään, luoden samalla Suomen ensimmäisen metsälähiön.
- Metsälähiöllä tarkoitetaan luonnon keskelle rakennettua asuinaluetta, jossa metsä ja rakennettu ympäristö limittyvät.
- Pienimmätkin huoneistot toteutettiin uudenaikaisin keittiö-, wc- ja parvekeratkaisuin; tällainen työväenasuntojen varustelutaso oli Suomessa uutta.

Asutko sinä metsälähiössä tai tiedätkö kotisi läheltä sellaisen? Minkä nykyasuntojen harvinaisten ominaisuuksien uskot yleistyvän tulevaisuudessa?

**Mikä oli
tuberkuloosi,
ja miten se
vaikutti
suomalaisten
elämäään
1900-luvun
alussa?**



Kuva: Gustaf Welin, Alvar Aalto -säätiö. 1934

Vastaus:



Kuva: Gustaf Welin, Alvar Aalto -säätio. 1934

- Tuberkuloosi oli 1900-luvun alkupuolen vakavin terveysongelma Suomessa. Se oli yksi yleisimmistä kuolinsyistä erityisesti nuorten aikuisten keskuudessa, eikä tehokkaita lääkkeitä vielä ollut.
- Uskottiin, että tuberkuloosipotilaita auttavat puhdas ja raikas ilma, eristäminen tartuntojen leviämisen estämiseksi, auringonvalo ja hyvä ravinto.
- Parantolat sijoitettiin usein mäntymetsiin kauas kaupunkien saasteista. Männikköä pidettiin terveellisenä ympäristönä ja potilaat viettivät paljon aikaa ulkona parvekkeilla ja lepoterasseilla.

Paimion parantola 1929-33



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2016

- Parantola sijaitsee mäntymetsässä ja rakennuksessa on potilaita varten parvekkeita ja kattoterasseja.
- Rakennuksen seurustelusaleihin toteutetusta tuolista, Paimion tuolista, tuli kansainvälisen muotoilun ikoninen tuote.

Millaisia terveyshaasteita Suomessa nykyisin on?

Voiko sairaalarakennuksen arkkitehtuurilla ja sairaalan ympäristöllä mielestäsi vaikuttaa potilaiden hyvinvointiin?

**Miltä
vallankäytön
paikat usein
näyttävät?**



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätiö. 2013



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätiö. 2013

Vastaus:

- Usein koko, korkeus ja massiivisuus herättävät kunnioitusta ja rakennus sijaitsee näkyvällä, keskeisellä paikalla.
- On käytetty pylväitä, rakennettu monumentaalinen sisääntulo, rakennusmateriaalit esim. graniittia ja marmoria.
- Joskus myös aidattu ja vartioitu alue.

Säynätsalon kunnantalo 1949–52 (nykyisin osa Jyväskylää)



Kuva: Emmi Pullinen, Alvar Aalto -säätio. 2021

- Kunnantalon sisäpiha toimii eräänlaisena torina tai kylän aukiota muistuttavana tilana. Ajatus on, että hallinto ei ole erillään ihmisistä vaan osa yhteisöä.
- Rakennus ei pyri näyttämään mahtavalta tai pelottavalta.
- Punatiili, vaihtelevat tasot ja pienipiirteisyys luovat vaikutelman paikasta, jossa tavallinen ihminen voi liikkua luontevasti.
- Kirjasto oli keskeinen osa rakennusta, sillä demokratia perustuu tiedonsaantiin ja mahdollisuuteen muodostaa omia mielipiteitä.

Miksi on tärkeää, että valtio turvaa puolueettoman tiedonsaannin kansalaisille?

**Mitkä
rakennukset
löytyvät
kaikista
suomalaisista
kaupungeista?**



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2020



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätiö. 2020

Vastaus:

- Lähes kaikissa suomalaisissa kaupungeissa on kaupungin hallintoa palveleva rakennus (kaupungintalo) ja kirkko.
- Sen sijaan kirjasto, sairaala tai koulu eivät löydy aivan jokaisesta kaupungista, koska niiden palvelut voidaan järjestää alueellisesti tai keskitetysti.

Seinäjoen hallinto- ja kulttuurikeskus 1951-87



Kuva: Tuula Pöyhiä, Alvar Aalto -säätio. 2012

- Aallon suunnittelemista rakennuksista ensimmäisenä valmistui Lakeuden ristin kirkko vuonna 1960. Sitä seurasivat kaupungintalo (1962), kirjasto (1965), seurakuntakeskus (1966) ja virastotalo (1968).

Mikä on sinulle tärkein rakennus kotikaupungissasi kodin lisäksi, miksi?

Mitä tehtäviä on Kelalla?



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätiö. 2022



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2022

Vastaus:

- Kela auttaa suomalaisia eri elämäntilanteissa: sairastuessa, opiskellessa, työttömyyden aikana, lapsiperhearjessa ja eläkkeellä.

Kansaneläkelaitoksen päätoimitalo 1953-57 Helsingissä



Kuva: Heikki Havas, Alvar Aalto -säätio. 1957

- Kansaneläkelaitoksen tila suunniteltiin siten, että ihmiset pääsevät helposti asiakaspalvelun ääreen.
- Kolmikerroksisessa prismanmuotoisille kattoikkunoilla valaistussa tilassa oli alun perin 28 asiakaspalvelukoppia.

Millainen mielikuva sinulla on paikasta, jossa pyydetään apua?

Millaisia ovat perinteiset koulurakennukset?



Kuva: Kari Hakli, Alvar Aalto -säätio.



Kuva: Kari Hakli, Alvar Aalto -säätio.

Vastaus:

- Perinteisessä koulussa on pitkiä käytäviä, luokkahuoneet vierekkäin, opettaja on luokan edessä ja oppilailla on pulpetit.
- Nykykouluissa korostetaan muuttuvia tiloja, esteettömyyttä ja mahdollisuuksia huomioida erilaisia oppimistyyylejä.

Jyväskylän yliopisto, Aalto-kampus 1951–71



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2019

- Rakennukset sijoitettiin avoimeksi kaareksi urheilukentän ympärille amerikkalaisen kampusajatuksen mukaisesti.
- Opetus, kirjasto, asuminen, ruokailu ja liikunta muodostivat yhden kokonaisuuden.
- Alvar Aalto piti puheen koulunsa, Jyväskylän lyseon 100-vuotisjuhlassa vuonna 1958, päättäen sanoihin ”*pikku ihminen ei saa unohtua*”.

Lyytinen: Nuori Aalto, s. 56, 2023.

*Millainen on hyvä paikka oppia?
Mitä koulussa pitäisi olla, jotta siellä
viihtyy?*

**Millaisissa
paikoissa
uskontoja
harjoitetaan?**



Kuva: Heikki Havas, Alvar Aalto -säätiö. 1959



Kuva: Heikki Havas, Alvar Aalto -säätiö. 1959

Vastaus:

- Uskonnollisille tiloille eri kulttuureissa on yhteistä, että ne ohjaavat ihmisen huomion kohti pyhänä pidettyä asiaa.
- Niissä on yleensä symboleja, tiloja, jotka kokoavat ihmisiä yhteen, valoa ja kajastusta, portaita ja korkeita torneja.

Kolmen ristin kirkko 1956-58 Imatralla



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2023

- Rakennuksen erityisyys muodostuu luonnonvalon, muunneltavan tilarakenteen ja metsäisen ympäristön yhdistelmästä.
- Kirkon arkkitehtuuri ilmentää hengellisyyden ja luonnon välistä vuoropuhelua.
- Alvar Aalto suunnitteli kaikkiaan 14 kirkkoa Suomeen, Saksaan ja Italiaan.

Millaisessa paikassa sinä hiljennyt?

Missä tilassa kohtaat kauneutta, pyhyyttä tai rauhaa?

”Suomi maailmankartalle”

Millaisista tilanteista ja tapahtumista olet kuullut sanottavan näin?

Millaiseen tilaisuuteen kuvan paikka on liittynyt?



Kuva: Kari Hakli, Alvar Aalto -säätiö. 1975



Kuva: Kari Hakli, Alvar Aalto-säätiö. 1975

Vastaus:

- Finlandia-talo nousi huomion kohteeksi vuonna 1975, kun siellä järjestettiin ETYK-huippukokous (Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous).
- Mukana oli 35 valtionjohtajaa, mm. Yhdysvaltain presidentti Gerald Ford ja Neuvostoliiton johtaja Leonid Brežnev.

Finlandia-talo 1962-67 (-75) Helsingissä



Kuva: Kari Hakli, Alvar Aalto -säätio. 1971

- Yksi Suomen tunnetuimmista rakennuksista kansainvälisesti ja samalla yksi tärkeimmistä “Suomi-kuvan” rakentajista.
- Se ei ole vain konsertti- ja kongressitalo, vaan myös poliittisesti ja kulttuurisesti merkittävä symboli.

Millaisessa tilassa voidaan neuvotella vaikeista asioista, kuten sodasta, rauhasta ja maailmanpolitiikasta?

**Millaiseen
tehtävään
Suomen valtio
määräsi
Alvar Aallon
talvisodan
alettua 1939?**



Kuva: Eino Mäkinen, Alvar Aalto -säätö. 1945



Kuva: Eino Mäkinen, Alvar Aalto -säätio. 1945

Vastaus:

- Vuonna 1939 syttyneen talvisodan johdosta Alvar Aalto kutsuttiin palvelukseen ja määrättiin valtion tiedotuslaitoksen tehtäviin.
- Maailmankuulun arkkitehdin haluttiin etsivän ulkovalloilta myötätuntoa Suomen sotaponnistuksille. Aallon perhe matkusti Yhdysvaltoihin vuonna 1940.

Alvar Aallon kotitalo 1935–36 Helsingissä



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätiö. 2018

- Alvar Aalto suunnitteli ja rakennutti kodin yhdessä ensimmäisen vaimonsa Ainon kanssa ja asui siellä myös toisen vaimonsa Elissan kanssa. Alvar Aalto asui kodissa kuolemaansa asti.
- Saman katon alla oli sekä koti että arkkitehtitoimisto.
- Talon pientä kokoa ja vaatimattomuutta on ihmetelty jälkeenpäin.

Millainen olisi sinun unelmakotisi?

**Millainen on
paikka, jossa
on kiva tehdä
töitä?**



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto-säätiö. 2018

Alvar Aallon ateljee 1954-55, 1962-63



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2018

- Ateljee oli Aalto-arkkitehtuurin keskus, jossa työskenteli arkkitehtejä ympäri maailmaa.
- Aalto suunnitteli uransa aikana yli 300 rakennusta, joista toteutui yli 200.
- Rakennuksia on Suomen lisäksi muun muassa Yhdysvalloissa, Saksassa, Ranskassa ja Italiassa.

Mikä on kiinnostavin rakennus, jonka olet nähnyt?

**Millainen on
tyypillinen
suomalainen
kesämökki?**



Kuva: Heikki Havas, Alvar Aalto -säätio. 1950

Muuratsalon koetalo 1952-54



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätiö. 2018

- Muuratsalon koetalo on Alvar Aallon ja hänen toisen vaimonsa, Elissan, kesähuvila, joka sijaitsee Pohjois-Päijänteellä.
- Koetalo on saanut nimensä siitä, että täällä Alvar Aalto teki erilaisia kokeiluja materiaaleilla, muodoilla ja tekniikoilla.

Miten kuvailisit ulkomaalaiselle suomalaista kesämökkielämää?

Olivatko uima- altaat yleisiä 1930-luvun Suomessa?



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto-säätiö. 1997



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 1997

Vastaus:

- Yksityiset uima-altaat olivat äärimmäisen harvinaisia. Suomessa ei ollut vielä “wellness”-kulttuuria ja uiminen tapahtui järvissä, meressä tai yleisissä kylpylöissä.
- Villa Maireassa uima-allas ei ole pelkkä luksuslisä, vaan osa modernia elämäntapaa sulautuen puutarhaan ja rakennuksen kokonaisuuteen.

Villa Mairea 1938-39



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2001

- Villa Mairea suunniteltiin Harry ja Maire Gullichsenille, jotka olivat Aaltojen hyviä ystäviä.

Alvar Aallon lapsenlapsi Heikki Aalto-Alanen kertoo:

"Kun astuu sisään Villa Maireaan, astuu suoraan taideteokseen. Vaikuttavan taideteoksen tunnistaa siitä, että se jättää mieleen pitkään viipyvän jäljen, joka nousee alitajunnasta yhä uudestaan takaisin ajatuksiin."

Aalto-Alanen: Rakastan sinussa ihmistä, s. 235, 2021

Millaisissa paikoissa sinä olet käynyt, joista on jäänyt vahva muistijälki?



Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio. 2001

Talvisodan syttyessä Villa Mairea oli vasta valmistunut.

Aallon perheen suunnatessa Yhdysvaltoihin sotaa käyvän maan tulevaisuus huoletti. Aalto varautui pahimpaan kirjeellä, jonka kuoressa luki: "Avataan vain, jos jotain sattuu".

Kirje oli testamentti. Ystävyyssuhteesta kertoo, se, että Alvar Aalto nimesti Mairen miehensä kanssa vastaamaan omien lastensa kasvatuksesta " iloisessa ja välittömässä hengessä, kirkollisten ja muiden seikkojen estämättä. Ei moraalia, vaan viisautta ja sydäntä."

Aalto-Alanen: Rakasta sinussa ihmistä, s. 277-78, 2021

**Sisällissodan ja toisen
maailmansodan jälkeen
Suomeen rakennettiin paljon
uusia merkkirakennuksia.**

**Miksi nuori ja vähävarainen
Suomi rakensi uusia kirjastoja,
sairaaloita, kunnantaloja ja
kulttuurikohteita?**



Kuva: Maija Vatanen, Alvar Aalto -säätio. 2000



Kuva: Maija Vatanen, Alvar Aalto Foundation. 2000

Vastaus:

- Rakennettiin kirjastoja, kunnantaloja ja sairaaloita, koska haluttiin tehdä Suomesta sivistynyt, terve ja tasa-arvoinen maa, jossa kaikilla on mahdollisuus hyvään elämään.

Kulttuuritalo 1952-58 ja Alvar Aallon arkkitehtuurin tyypilliset piirteet



Kuva: Heikki Havas, Alvar Aalto -säätö. 1959

- **Ihmisen mittakaava**
Vaikka rakennus voi olla suuri, se ei tunnu pelottavalta tai ylivoimaiselta.
- **Valon merkitys**
Luonnonvalo ohjaa tilan kokemusta (ikkunat, kattoikkunat, valon "virtaus", epäsuora valo).
- **Kokonaisvaltaisuus**
Arkkitehtuuri, sisustus ja joskus huonekalut suunnitellaan yhdeksi kokonaisuudeksi.
- **Epäsymmetria ja elävä muoto**
Rakennus ei perustu symmetriaan ja jäykkään rakenteeseen, vaan tilat ovat vapaamuotoisia ja muuntuvia.
- **Luonnon ja materiaalien läsnäolo**
Puu, tiili ja kivi sekä yhteys ympäröivään maisemaan.

Miksi mielestäsi nämä Aallon arkkitehtuurikohteet on nostettu Unescon maailmanperintöluetteloon?

Alvar Aallon jäljillä: Suunnitellaan hyvä paikka

**Oppilaat keskusteleivat
pareittain/pienryhmissä**

- Missä paikassa tunnet olosi turvalliseksi ja viihtyisäksi?
- Missä tapaat ystäviäsi?
- Onko lähiympäristössäsi paikka, joka tukee hyvinvointia erityisen hyvin?



Kuva: Aili Heinonen, Alvar Aalto-säätiö.

Tehtävä: Suunnitellaan hyvä paikka

Tehtävä

Kuvitelkaa, että kotikuntanne on saanut rahoituksen uuden nuorille suunnatun julkisen tilan rakentamiseen.

Valitkaa yksi:

- nuorisotalo
- kirjasto
- koulun yhteinen tila
- puisto
- liikunta- tai harrastuspaikka
- kahvila
- ostoskeskuksen alue
- sairaalan lasten ja nuorten osasto
- jokin muu julkinen tila

Suunnitelkaa:

- Mitä tilassa tehdään?
- Kenelle tila on tarkoitettu?
- Miltä tila näyttää?
- Mitä materiaaleja käytetään?
- Miten tila tukee nuorten hyvinvointia?

Suunnitelman täytyy vastata vähintään **yhteen seuraavista haasteista:**

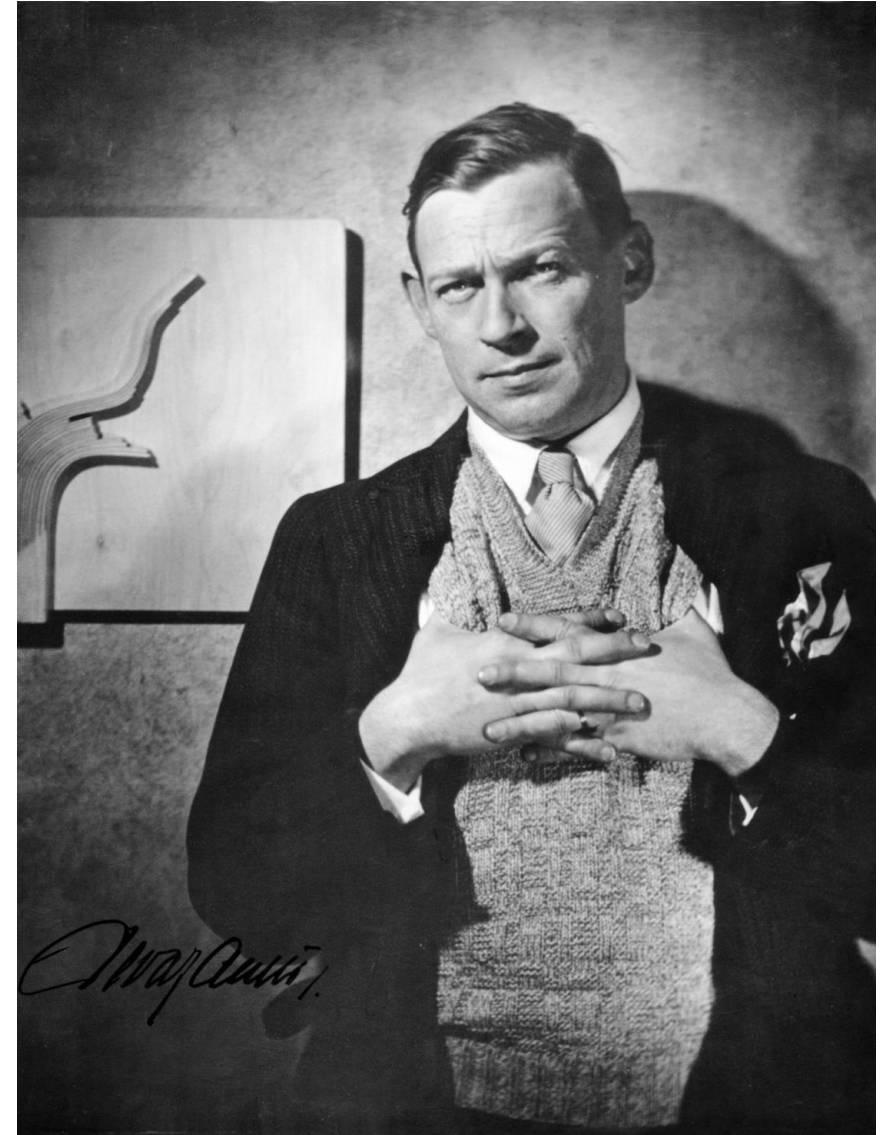
- Yksinäisyys
- kiusaaminen
- mielenterveys
- turvallisuus

Tehtävän purkaminen

Jokainen ryhmä esittelee:

- tilan nimen
- kolme tärkeintä ratkaisua
- perustelun siitä, miten tila lisää hyvinvointia

Arkkitehtuurikilpailun hengessä luokassa voidaan myös yhdessä valita paras ehdotus.



Kuva: Aili Heinonen, Alvar Aalto Foundation